

Kristna Friskolerådet är ett samarbetsorgan för kristna friskolor i Sverige och representerar i dagsläget 34 förskolor, 48 grundskolor (inkl. 1 grundsärskola) och 6 gymnasieskolor (inkl. 1 gymnasiesärskola).

till Utredningen Konfessionella inslag i skolväsendet

Sammanfattning

Kristna Friskolerådet önskar framföra följande synpunkter till utredningen:

- **Behov av åtgärder för en rättssäker granskning**
Skolinspektionens tillsyn, och då speciellt av sådant som berör den konfessionella profilen, måste bli bättre och mer rättssäker. Kristna Friskolerådets förslag är att skolor ges rätten att begära en fördjupad granskning, av inspektörer som fått särskild utbildning för ändamålet, när skolorna anser inspektionsbeslut vara felaktiga, samt att skolor får möjlighet att överklaga förelägganden.
- **Konventionerna om mänskliga rättigheter måste respekteras**
Barnkonventionens grundsyn, att det främst är föräldrarna, inte staten, som är garanten för att barnets bästa tillgodoses, måste vara en grundbult i svensk lagstiftning och tillämpning.
- **Stopp för negativ särbehandling av religion**
Statens nuvarande hållning, att religiös påverkan är särskilt farlig och av annat slag än annat inflytande, måste överges, till förmån för ett förhållningssätt där alla övertygelser och livsåskådningar granskas efter samma villkor.
- **Troende ungdomars utsatthet i svensk skola**
Vi vill också peka på utredningens ursprungliga syfte att omfatta konfessionella inslag i svensk skola. Hit hör, menar vi, hur svensk skola (miss)lyckas med att hantera konfessionella frågor och elever med en egen tro. Ett antal vetenskapliga studier de senaste åren ger samstämmigt en bild av en alarmerande situation för troende ungdomar i svensk skola. Detta är något som staten behöver ta särskild hänsyn till i sin bedömning av rätten till konfessionella skolor och konfessionella inslag i svensk skola över lag.
- **Konfessionella skolor är en integrationsresurs**
Fakta visar att konfessionella skolor har en mycket blandad elevsammansättning och är framgångsrika i att integrera elever med annan kulturbakgrund i det svenska samhället. Många kommunala skolor brottas däremot med enorma integrationsvårigheter.
- **Sverige i internationell jämförelse**
Sverige har redan en extrem lagstiftning om konfessionella skolor, i ett internationellt perspektiv, och regeringens direktiv till utredningen riskerar placera Sverige i samma fack som världens mest ökända diktaturer.

Behov av åtgärder för en rättssäker granskning

Vi har noterat att utredaren yttrat till media att det finns behov av en skärpt granskning av de konfessionella skolorna. Erfarenheter hos våra medlemsskolor de senaste åren av Skolinspektionens granskning, föranleder Kristna Friskolerådet att föreslå åtgärder för att trygga rättssäkerheten.

Vid flera tillfällen har Skolinspektionens underlag till beslut väckt stor förvåning på de granskade skolorna. Enstaka elevutsagor har till exempel tagits som intäkt för förelägganden, och skolorna har inte getts tillfälle att presentera undervisningens uppläggning inför besluten. Det förekommer kritiska elevpåståenden i en skolas inspektionsrapporter om undervisningen angående evolution, men det framgår också att andra elever inte alls håller med om beskrivningarna. Lärarna har inte getts någon möjlighet att presentera sitt upplägg av undervisningen, det har inte heller gjorts lektionsbesök på no-lektionerna, utan Skolinspektionens föreläggande bygger på enstaka påståenden, som skolan menar inte stämmer med verkligheten. Vid något tillfälle har inspektörer inbjudit alla skolans elever att komma och berätta för dem "vad skolan gör fel" och sedan, utan att skolan över huvud taget fått bemöta kritik och utan att eleverna getts möjlighet att avgöra om de uppfattats korrekt, tagit sådana påståenden som grund för förelägganden.

Vid en skola, som sedan fick föreläggande inom sex- och samlevnadsundervisningen, frågade inspektörerna om sex- och samlevnadsundervisning ingick i samtliga ämnen. Rektorn svarade att det inte gjorde det. Inspektörerna markerade att det skulle det göra. När rektorn sedan fick möjlighet att ge synpunkter på samtalsprotokollet ifrågasatte hon frågeställningen, utifrån att det inte är vad styrdokumentet säger. (Läroplanen säger: "i undervisningen i olika ämnen integrera ämnesövergripande kunskapsområden, exempelvis miljö, trafik, jämställdhet, konsumentfrågor, sex och samlevnad samt riskerna med tobak, alkohol och andra droger". Dels är detta endast exempel på kunskapsområden att integrera ämnesövergripande, dels säger läroplanen inte "samtliga ämnen" utan "olika ämnen".)

I inspektionens beslut togs sedan den felaktiga frågeställningen bort (den finns dokumenterad i samtalsprotokollet), men det är utifrån den frågeställningen som inspektionen gjordes och slutsatsen drogs att eleverna inte får den undervisning de har rätt till på det här området.

Det finns också exempel på att en skola fått föreläggande för att man citerat den gyllene regeln i sin likabehandlingsplan. Detta har då ansetts som ett konfessionellt inslag i värdegrundsarbetet. Om skolan citerat någon annan än Jesus, men med samma innebörd, hade det alltså inte ansetts konfessionellt. När skolan vägrade att ta bort bibelcitatet valde Skolinspektionen att inte gå vidare med ärendet.

Allt detta illustrerar att det finns problem med kvaliteten i Skolinspektionens inspektioner. Flera skolor upplever också att det idag görs annorlunda inspektionsbedömningar av t.ex. hur frivilligheten uppfylls vid konfessionella inslag jämfört med för ett par år sedan, trots att regelverket inte förändrats.

Det kan inte uteslutas att inspektörer är påverkade av opinion och massmedialt tryck. De senaste åren har de konfessionella skolorna varit extremt utsatta och Skolinspektionen har flera gånger varit hårt ansatt i media i samband med tillsyner. Det är också förståeligt om inspektörer ibland brister i kunskap och omdöme. Samtidigt har Skolinspektionen en påtaglig maktställning när de granskar en skola. Det är svårt för en skola att protestera mot Skolinspektionens bedömningar och

ibland finns en rädsla för repressalier. Vi har också flera exempel på hur företrädare för Skolinspektionen demonstrerat sin maktställning när skolor haft synpunkter på inspektioner.

Även i fråga om tillståndsbeslut har flera huvudmän upplevt att det inte råder likhet inför lagen.

Vi vill därför föreslå att rättssäkerheten hos Skolinspektionen stärks, t.ex. genom att det införs en uttrycklig rätt för en skola att begära en fördjupad granskning/bedömning av andra inspektörer, med särskild utbildning för ändamålet, när skolan anser att Skolinspektionens bedömning inte är rättvisande. På det sättet kan det säkerställas att bedömningen görs med ett tillförlitligt underlag. Det bör även övervägas om inte skolor ska ha rätt att överklaga beslut om förelägganden. Idag gäller detta endast om föreläggandet är förenat med vite. Det är påfallande att fristående skolor har många skyldigheter, men få rättigheter. Vi vill inte ha mindre granskning, utan bättre och mer rättssäker.

Konventionerna om mänskliga rättigheter måste respekteras

I debatten om konfessionella skolor och i regeringsföreträdarens uttalanden beskrivs internationella konventioner om mänskliga rättigheter som hinder att förhålla sig till, och till och med att försöka komma runt. Detta är oerhört uppseendeväckande och något som Kristna Friskolerådet fått frågor om från flera internationella organisationer som arbetar för mänskliga rättigheter. Vi märker att utvecklingen i Sverige väcker allt större internationell uppmärksamhet och förvåning. Flera människorättsorganisationer har tagit upp situationen för konfessionella skolor i samband med FN:s människorättsråds pågående granskning (Universal Periodic Review) av Sverige.

Rätten att inrätta och driva utbildningsanstalter fastslås i flera internationella konventioner, vilket vi lyft mer utförligt i vår tidigare skrivelse till utredningen. Ett förbud mot nyetablering av konfessionella skolor skulle stå i uppenbar strid med dessa konventioner. Även EU-rätten är tydlig med denna rättighet, samt att diskriminering pga. religion och övertygelse är förbjuden.

Barnkonventionens skrivning om barnets rätt till religionsfrihet – vilket innebär både frihet till och frihet från religion – är mycket viktig, men att använda den som argument mot rätten att driva konfessionella skolor, och mot föräldrars rätt att fostra sina barn i enlighet med sina övertygelser, är mycket märkligt. Det är i så fall en helt ny tolkning, och dessutom enbart förekommande i det som sägs vara världens mest extremt individualistiska och sekulariserade land. En del debattörer hävdar att rättigheterna i de internationella konventionerna motsäger varandra i fråga om skolor på religiös grund. De ser barnets rätt till religionsfrihet som varande i konflikt med förälderns rätt, och menar att staten då måste välja barnets sida. Vad som ligger i barnets intresse är med denna tolkning en strikt sekulär skola. Man utgår då inte från barnets åsikt om sitt eget bästa, eller familjens åsikt, utan tar sig rätten att själv avgöra vad som är i barnens intresse. Men dessa debattörer har uppenbarligen inte läst mer än en enda fras av konventionen.

Barnkonventionen ger en tydlig kontextuell modell som inte ser föräldern som ett problem, utan som barnets främsta resurs. I inledningen av konventionen beskrivs familjen som ”den grundläggande enheten i samhället och den naturliga miljön för alla dess medlemmars och särskilt för barnens utveckling och välfärd”. När det i artikel 14.1 fastslås barnets rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet, så följs det av artikel 14.2: ”Konventionsstaterna skall respektera föräldrarnas och i förekommande fall, vårdnadshavarens rättigheter och skyldigheter att på ett sätt som är förenligt med barnets fortlöpande utveckling ge barnet ledning då det utövar sin rätt.”

Det är alltså inom familjen som barnet får sin ledning då det utövar sin rätt. Det är vårdnadshavaren, inte staten, som är garanten för att barnets bästa tillgodoses. Det är först om barnet utsätts för vanvård eller övergrepp, som staten ska sätta sig över familjen.

Vi har noterat att utredaren uttalat sig till media angående utmaningen att säkerställa frivilligt deltagande i konfessionella inslag för barn i förskolan. Det finns flera exempel där kommunala inspektörer hävdade att barn i förskolan ska göra ett aktivt val om de vill delta eller inte vid varje enskilt konfessionellt inslag. Ett sådant förhållningssätt innebär närmast ett övergrepp på barnen och står i skarp motsats till hjärnforskningens slutsatser och dagens kunskap om vad som skapar stress hos barn. De ska inte tvingas göra sådana val, utan föräldern/vårdnadshavaren ska fatta besluten. Däremot ska barnet givetvis heller aldrig tvingas delta i aktiviteter, vare sig aktiviteterna är "konfessionella" eller inte.

Vad gäller äldre barn, är frågan om det är föräldern eller barnet som ska besluta däremot relevant, i enlighet med Barnkonventionens formulering om "förhållande till barnets ålder och mognad". Enligt Barnkonventionen är det dock föräldrarna som ska ge barnet ledning när det utövar sin rätt, och staten ska respektera föräldrarnas rättigheter och skyldigheter att ge denna ledning. Det är därmed i första hand föräldern som ska lyssna till barnets åsikter och väga in detta i familjens beslut. Det förekommer dock ibland att elever i framförallt högstadieåldern inte vill delta i kristna inslag, trots att deras föräldrar anser att de ska det. De kristna skolorna brukar i sådana situationer hitta individuella lösningar, så att elevens ställningstagande respekteras.

Stopp för negativ särbehandling av religion

Vi ser en uppenbar risk att det, utifrån utredningens direktiv, ytterligare normeras en negativ särbehandling av religion i svensk skola. Utgångspunkten när religiösa livsåskådningar diskuteras tenderar att vara genomgående negativ. Religiös påverkan förefaller betraktas som en helt annan typ av påverkan än annat inflytande. Europakonventionen talar, i samband med föräldrars rätt att välja utbildning och undervisning för sina barn utifrån sin övertygelse, både om religiös och filosofisk övertygelse. EU-stadgan nämner dessutom pedagogisk övertygelse.

Europadomstolen har också slagit fast¹ att övertygelser grundade på sekularism ryms inom europakonventionens formulering om "överensstämmelse med föräldrarnas religiösa och filosofiska övertygelse". Därmed jämställer Europadomstolen sekularism med religiösa och filosofiska övertygelser. Alltså är även sekularism grundad på en övertygelse och inte sprungen ur ett neutralt synsätt.

Vi har redan, i vår tidigare skrivelse till utredningen, beskrivit hur all undervisning ytterst vilar på vissa värderingar; konfessioner. En skola som exempelvis har musikprofil bygger på en viss övertygelse, och påverkar eleverna utifrån denna övertygelse. På liknande sätt är det med Montessori-, Waldorf- och Freinet-skolor. Och även en skola som inte har en uttalad profil bygger på och förmedlar övertygelser till sina elever, men mer subtilt än skolor som tydligt deklarerar sin grund.

Så, i stället för att fokusera på religion borde granskningen av alla skolor handla om i vilken utsträckning undervisningen är allsidig, saklig och sker med respekt för den personliga integriteten. På det sättet kommer alla livsåskådningar, inklusive sekularismen, granskas efter samma villkor.

---

¹ punkt 58 i Europadomstolens mål Lautsi mot Italien, mål nr 30814/06 (GC), 18 mars 2011

Troende ungdomars utsatthet i svensk skola

I ljuset av att utredningen i grunden skall utreda konfessionella inslag i svensk skola menar vi att det är av vikt att också belysa hur svensk skola hanterar frågor om konfessionalitet, och hur barn med en egen konfession behandlas.

Europadomstolen har vid ett flertal tillfällen slagit fast att staten, i utövandet av sina uppgifter med avseende på utbildning och undervisning, måste göra detta på ett objektiva, kritiska och pluralistiska sätt, samt att staten är förbjuden att i skolan bedriva indoktrinering som inte kan anses respektera föräldrars religiösa och filosofiska övertygelse.²

De senaste åren har det kommit flera vetenskapliga studier som tillsammans ger en alarmerande bild av situationen för elever med religiös tro i svenska skolor:

Gunnel Mohme beskriver att³ föräldrar med somaliskt ursprung placerar sina barn i muslimska skolor på grund av den bristande respekt och förståelse de upplever i kommunala skolor, ofta utifrån religiös och etnisk trångsynthet.

Professor Jenny Berglund beskriver Mohmes slutsatser på följande sätt i en artikel i en vetenskaplig tidskrift⁴: "A further reason for the choice of a Muslim school involves the difficulties Muslim parents have sometimes encountered in their dealings with municipal school officials and staff – interactions that have left them feeling humiliated, alienated, and shamed. Apparently, these sorts of unpleasant encounters have convinced some parents that it is impossible to effectively execute their parental responsibilities within the framework of the municipal school system; as such, they have opted to send their children to a Muslim school instead. Considerations such as these cannot be excluded from any relevant discussion on Muslim schools in Sweden."

I en annan vetenskaplig tidskrift uttrycker Berglund, baserat på intervjuer med unga muslimer, att den sekulära norm som influerar en stor del av det svenska skolsystemet, tystar unga muslimers röster och erfarenheter.⁵

Karin Kittelmann Flensner har i två studier visat⁶ att en sekulär diskurs är dominerande under religionslektioner i svenska skolor. Enligt hennes forskning beskrivs religion i svenska klassrum som något gammaldags och som hörande till en tid innan vetenskapen försett mänskligheten med tillförlitliga svar. En icke-religiös, ateistisk hållning beskrivs som neutral och objektiv i förhållande till ämnet och förknippas med att vara en rationell och kritiskt tänkande person. Studierna visar

² se bl.a. Europadomstolens mål Lautsi mot Italien, mål nr 30814/06 (GC), 18 mars 2011

³Mohme, Gunnel. Somali-Swedish Girls – The Construction of Childhood within Local and Transnational Spaces. Stockholm University, 2016 <https://www.skolporten.se/forskning/avhandling/somali-swedish-girls-construction-childhood-within-local-transnational-spaces/>

⁴ Jenny Berglund (2019) State-Funded Faith-Based Schooling for Muslims in the North, Religion & Education, 46:2, 210-233, DOI: [10.1080/15507394.2019.1590943](https://doi.org/10.1080/15507394.2019.1590943)

⁵ Jenny Berglund (2017) Secular normativity and the *religification* of Muslims in Swedish public schooling, Oxford Review of Education, 43:5, 524-535, DOI: [10.1080/03054985.2017.1352349](https://doi.org/10.1080/03054985.2017.1352349)

⁶ Karin Kittelmann Flensner, Religious Education in Contemporary Pluralistic Sweden, University of Gothenburg, 2015 https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/41110/1/gupea_2077_41110_1.pdf; Karin Kittelmann Flensner, Secularized and Multi-Religious Classroom Practice-Discourses and Interactions, Department of Social and Behavioural Studies, University West, Trollhättan, Sweden 2018 <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1286094/FULLTEXT01.pdf>

också att elever med religiös positionering i de flesta fall förhöll sig tysta under helklassdiskussioner om religion.

Carina Holmqvist Lidh beskriver i en studie att elever med religiös tro inte känner igen sin religiösa tradition i den svenska skolans religionsundervisning. Samtliga elever i hennes undersökning hade svårt att känna igen och relatera till sin egen tradition i religionsundervisningen.⁷ Enligt eleverna presenteras religiösa traditioner på ett ytligt, stereotypt och faktaorienterat sätt, med fokus på historia, stränga regler och lydnad.

Linda Vikdahl har publicerat en studie om svenska elevers erfarenhet av religiös mångfald på sina skolor.⁸ Studien indikerar att många barn med religiös tro döljer sin tro i skolan, på grund av den starka sekulära normen. Det framkommer också att det finns en acceptans i skolmiljön för religionsanspelande skämt som skulle kunna uppfattas som kränkande. Flera religiösa elever menade att detta var något som man måste kunna hantera.

Allt detta är forskningsstudier från de allra senaste åren och de ger en samstämmig och skrämmande bild av hur det är att gå i svensk skola för elever med en religiös övertygelse. Vi menar att det är nödvändigt för en utredning om konfessionella inslag i svensk skola att också ta med detta perspektiv i helhetsbilden. För att säkerställa dessa elevers trygghet och rättigheter behöver staten både uppmuntra förekomsten av konfessionella skolor och samtidigt arbeta för en större tolerans gentemot olikheter inom hela skolväsendet.

Konfessionella skolor är en integrationsresurs

I debatten om konfessionella skolor framförs frekvent åsikten att dessa skolor försvårar integrationen. Argumentet har dock ingen saklig grund. I Wenells och Qvorsebos forskningsöversikt över konfessionella skolor framgår att dessa skolor har en mycket blandad elevsammansättning:

”En översikt av skolornas lärar- och elevsammansättning och befintlig forskning visar att skolorna hårbärgerar en mångfald av nationaliteter och religioner och utgör en arena där den religiösa identiteten kontextualiseras och förhandlas i relation till majoritetssamhället.”⁹

Kristna Friskolerådets egen sammanställning av Skolverkets statistik visar att de kristna skolorna har en något högre andel elever med utländsk bakgrund än det nationella genomsnittet. (24,6 % vid de kristna skolorna, jämfört med 23,8 % för riket som helhet – statistiken gäller läsåret 2016/17) En växande andel muslimska familjer väljer t.ex. idag kristna skolor eftersom de där upplever att man som troende blir respekterad på ett annat sätt än i andra skolor.

Vi hävdar att de kristna skolorna är föregångare i att integrera elever i det svenska samhället, och att de kristna skolornas erfarenheter av hur man möter med människor med annan religions- och kulturbakgrund och bygger en förtroendefull relation med familjerna, skulle behöva tillvaratas av svensk skola i stort.

---

⁷ Holmqvist Lidh, C. Representera och bli Representerad. Elever med RELIGIÖS Positionering Talar om Skolans Religionskunskapsundervisning; Karlstads universitet: Karlstad, Sweden, 2016 <http://kau.diva-portal.org/smash/get/diva2:1038308/FULLTEXT01.pdf>

⁸ Linda Vikdahl, Det kommer inte på tal – En studie om religiös och kulturell mångfald i grundskolan, Artos & Norma bokförlag, Skellefteå 2018

⁹ <https://timbro.se/integration/konfessionella-friskolor-samhallsproblem-eller-mansklig-rattighet/>

Våren 2019 uppmärksammades Jukkasjärvi skola i media. Enligt Skolinspektionens bedömning hade denna kommunala skola låtit vissa föräldrars och elevers reaktioner påverka undervisningen för alla elever, så att moment i kursplanerna utelämnats. Det märkligaste med händelsen är att det som skolan, med rätta, fick kritik för, är relativt vanligt förekommande i kommunala svenska skolor, dvs. att föräldrar påverkar undervisningen och att elever tillåts utebli från undervisningsinslag utan att formellt beslut fattats eller åtgärder vidtagits. Vi menar att detta är en offentlig hemlighet; något som alla känner till men ingen låtsas om, eftersom det är svårt att hantera.

Detta illustreras tydligt av den händelse som satte igång de senaste årens debatt om konfessionella skolor; "avslöjandet" att pojkar och flickor hade separata idrottslektioner på Al-Azharskolan. Skolinspektionen hade gett skolan grönt ljus för uppdelningen, med motiveringen att skolan hade ett aktivt värdegrundsarbete och arbetade för att motverka traditionella könsmonster. Trots detta utlöste nyheten ett fullständigt ramaskri bland svenska politiker och flera partier positionerade sig med krav på förbud mot religiösa skolor. Att en hel del kommunala skolor har könsuppdelade idrottslektioner, för att över huvud taget få flickorna att delta på lektionerna, uppmärksammades däremot inte.

Det är ett hyckleri utan motstycke av svenska politiker att anklaga konfessionella skolor för att bidra till segregation, med tanke på de enorma integrationssvårigheterna i många kommunala skolor. Det är dags att börja använda samma måttstock för alla skolor och att ta lärdom av, inte motarbeta, skolor som bevisligen lyckas med integrationen.

Sverige i internationell jämförelse

Slutligen vill vi fästa utredarens uppmärksamhet på hur det ser ut vad gäller konfessionella skolor i vår närmaste omvärld. Sverige är redan ytterst extremt i fråga om statens förhållningssätt till skolor på religiös grund, och regeringens senaste tilläggsdirektiv till utredningen riskerar placera Sverige i en kategori som varje demokratiskt land rimligen borde göra allt för att undvika. De länder som inte tillåter konfessionella skolor var enligt Freedom of Education Index 2016¹⁰ Saudi-Arabien (tillåter inte skolor med icke-muslimsk religionsinriktning), Kuba, Gambia och Libyen. Dessutom hör Nordkorea till denna kategori, men landet är så stängt att det inte ens gick att undersöka graden av frihet.

I länder som ligger nära oss, både geografiskt och kulturellt, är situationen däremot helt annorlunda. Där är andelen elever i konfessionella skolor hög: Belgien (56,8 %), Nederländerna (76,3 %), Storbritannien (37,2 %) och Frankrike (20 %)¹¹. Även Norge och Danmark har en betydligt större andel elever i konfessionella skolor än vad Sverige har. I Norge är dessutom de kristna skolorna skyldiga att kunna visa hur den kristna profilen genomsyrar verksamheten, om de ska få behålla sitt tillstånd. I Finland har flera skolor på kristen grund haft svårt att få statsbidrag (även om det de senaste åren tillkommit några skolor), men där bedrivs religionsundervisningen i alla skolor av företrädare för familjernas livsåskådning, dvs. varje familj väljer religionsundervisning utifrån sin livsåskådning.

Tyskland, som är ett av de få länder som i likhet med Sverige inte tillåter hemundervisning av religiösa skäl, har i stället en stark betoning på rättigheten att driva konfessionella skolor. Skolor,

¹⁰ Oidel, Freedom of Education Index 2016, https://www.oidel.org/wordpress/wp-content/uploads/2016/02/FEI_complet2.pdf

¹¹ <https://timbro.se/integration/konfessionella-friskolor-samhallproblem-eller-mansklig-rattighet/>

som godkänts som religiösa skolor, är skyldiga att låta den religiösa profilen genomsyra hela skolverksamheten. (Dessutom är religionsundervisningen i de offentliga, delstatliga tyska skolorna uppdelad, beroende på religionstillhörighet. Det är alltså, liksom i Finland, företrädare för de olika religionerna som undervisar och eleverna väljer undervisningsgrupp utifrån den egna religionen.) En kristen skola, som inte låter den kristna profilen påverka skolverksamheten, kan mista sitt tillstånd. Detta beror på att lagstiftaren har insett att det är i hela samhällets intresse att det finns en idémessig mångfald på utbildningsområdet. En läxa som Tyskland lärt av sin historia.

I England ska även offentligt drivna skolor anordna en andakt för samtliga elever varje dag, och "verka för deras andliga, moraliska och kulturella utveckling"¹². Andakterna ska helt eller delvis vara av en allmänkristen karaktär. I Sverige vill ju regeringen att inte ens kristna skolor ska få lov att ha sådana samlingar.

I Nederländerna går alltså en överväldigande majoritet av alla elever i religiösa skolor. Många av dessa skolor har en svag religiös profil, medan andra enbart tar emot elever från familjer inom det egna religiösa samfundet. Samtliga skolor erhåller full statlig finansiering.

Frankrike har ett system där den övervägande delen av de religiösa skolorna har ett kontrakt med staten, vilket innebär att de får del av offentlig finansiering och följer den nationella läroplanen, men samtidigt är fria att ha konfessionella inslag. En liten grupp skolor, som valt att ha en egen läroplan, får däremot inga statliga medel. Den här modellen återfinns, med lite variationer, i fler västeuropeiska länder.

Eftersom det i den svenska debatten återkommande förs fram uppfattningen att religiösa skolor är en grogrund för extremism och att skolorna påstås motverka integration, vill vi också lyfta fram riskerna med en aggressivt dominerande sekularism. Frankrike är det land i Europa som kraftigast vidtagit åtgärder för att minska religionens utrymme i offentligheten. I början av 2000-talet förbjöds religiösa symboler i franska skolor, och bärandet av burka och niqab förbjöds på allmän plats. De senaste årens terrorattacker, utförda av islamistiska extremister, har gjort att sekularismen, laïcité, förstärkts ytterligare; en särskild laïcité-dag har proklamerats, lärarstudenter får genomgå ett test för att visa att de har tillräcklig kunskap om sekularismen och alla elever och deras föräldrar måste underteckna en särskild laïcité-stadga.

Trots detta (eller på grund av?) är det mängder av muslimska ungdomar i statliga franska skolor som radikaliseras. De katolska skolorna fungerar däremot som en brobyggare mellan muslimska miljöer och det franska samhället. Trenden att många muslimer i Frankrike väljer katolska skolor uppmärksammades i en undersökning redan år 2000. En förälder förklarade sitt val så här: "Jag ser hellre att mina barn går i en katolsk skola än i en koranskola." "Faktum är att majoriteten av de muslimska religiösa ledarna inte talar franska och deras islam ... är inte tillämpbar på den verklighet vi lever i. I en katolsk skola, däremot, har barnen en bättre möjlighet att integreras."¹³ Andelen muslimska elever i katolska skolor ökar stadigt och i många av skolorna är merparten från muslimska familjer. Att katolska skolor blivit en fristad för muslimer som söker efter vad de saknar i de statliga skolorna, förklarar rektorn vid en katolsk skola i Marseille: "Den främsta orsaken är

---

¹² <https://www.gov.uk/government/publications/collective-worship-in-schools>

¹³ <https://zenit.org/articles/french-muslims-prefer-catholic-schools/>, publicerad 2000-12-19

rädsla för våld vid de statliga skolorna". "Den andra orsaken är att vi är religiösa. Att vi förstår religion."¹⁴

I en artikel i Brookings¹⁵ visar forskarna Will McCants och Chris Meserole hur den franska kulturen, med dess aggressiva sekularism, är en viktig orsak till radikaliseringsen av unga muslimer. De bygger sina slutsatser på data från de bästa statistikkällor som finns att tillgå.

Den franska sekularismens försök att neutralisera det allmänna utrymmet resulterar i att människor med en religiös övertygelse drivs till antingen resignation eller extremism. Antingen tvingas man acceptera sekularismens spelregler och hålla sin övertygelse strikt privat, eller så dras man till extrema rörelser som vägrar underordna sig en sådan samhällsordning. Det finns alltså stor anledning till oro över vilka samhällseffekterna blir av sekularismens kraftiga dominans i svensk skola.

Vår förhoppning är att Sveriges regering och svenska myndigheter kan ta intryck av den livssynsöppna hållning som våra norska grannar valt. Vi citerar från den norska regeringens färiska proposition till lagen om tros- och livsåskådningssamfund¹⁶.

Norge har i de siste tiårene beveget seg fra å være et relativt ensartet samfunn til å bli langt mer mangfoldig og mer sekulært. Det religiøse livet preges i dag av en sterk kristen kulturarv på den ene siden, og et større tros- og livssynsmessig mangfold og sekularisering på den andre siden. I lys av denne utviklingen har det vært tatt til orde for å privatisere og begrense religiøs praksis og religiøse uttrykk i det offentlige rom. Men et samfunn hvor religion og livssyn begrenses, vil bli mindre inkluderende og mangfoldig. Det er derfor viktig å sikre en helhetlig og aktivt støttende tros- og livssynspolitik som anerkjenner menneskers tro og livssyn i et livssynsåpent samfunn.

2019-08-01

för Kristna Friskolerådet,

Bo Nyberg, ordförande

---

¹⁴ <https://www.irishtimes.com/news/french-catholic-school-a-refuge-for-muslims-1.493428>, publicerad 2012-04-02

¹⁵ <https://www.foreignaffairs.com/articles/2016-03-24/french-connection>, publicerad 2016-03-24

¹⁶ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-130-l-20182019/id2660940/sec1>